

Wie worden

De landelijke coalitiepartijen willen de invloed van de gemeenteraad op de aanstelling van de burgemeester binnen de huidige Grondwet maximaliseren. Mogelijk heeft dat tot gevolg dat lokale politieke verhoudingen sterker de kleur van de burgemeester zullen bepalen. Om die gedachte straks te kunnen staven, is een blik op de huidige beroepsgroep nodig. In twee afleveringen nemen Vincent van Stipdonk en Ruud van Bennekom het burgemeesterscorps onder de loep. In deze eerste bijdrage staan de burgemeesters centraal die de afgelopen twaalf maanden zijn benoemd.

Er is veel mobiliteit in de beroepsgroep van de burgemeesters. In de periode van 1 april 2006 tot 1 april 2007 zijn er exact vijftig burgemeesters door de Kroon benoemd. Dit betekent dat in één jaar meer dan 10% van de gemeenten een andere burgemeester heeft gekregen.¹ Bijna tweederde van de benoemingen in de afgelopen twaalf maanden betrof een nieuwe burgemeester; in eenderde van de benoemingen was het iemand die elders al ervaring had als burgemeester of als waarnemend burgemeester. Opvallend is dat de man/vrouw-verhouding in het burgemeesterscorps door de benoemingen slechts weinig verandert: die schommelt altijd zo rond de 80/20. Van de benoemingen van het afgelopen jaar was 24% vrouw.

Leeftijd

Qua leeftijd is er niet echt sprake van een verjonging van de burgemeesters. Weliswaar vertrokken burgemeesters vanwege leeftijdsontslag en is er altijd sprake van verjonging. Maar de burgemeesters die de afgelopen twaalf maanden benoemd werden, zijn zeker niet jong: hun gemiddelde leeftijd is 50 jaar en 60% van hen is 50 jaar of ouder. De nieuw benoemden zijn gemiddeld 49 jaar oud en de burgemeesters die van elders komen gemiddeld 51.

Minstens zo interessant is het te kijken naar de 'politieke kleur' van de nieuwe lichte burgemeesters. In maar liefst 70% van de gemeenten verschoot de burgemeesterspost van politieke kleur: daar zit nu een burgemeester van een andere partij dan zijn voorganger. Wat opvalt is dat het CDA er het beste in slaagt om een burgemeesterspost voor de partij vast te houden: de helft van de burgemeestersposten die niet van kleur wijzigden, betreft een burgemeester die lid is van het CDA.

In- en uitstroombalans

In tabel 1 is de politieke kleur van de vertrokken burgemeester en de nieuw benoemde burgemeester weergegeven. De grote hoeveelheid politieke verschuivingen leidt over het geheel genomen niet tot grote veranderingen in het burgemeesterscorps. CDA, VVD, D66 en GroenLinks hebben hun aantal burgemeesters kunnen uitbreiden. De PvdA en de Christen Unie verloren per saldo posten. Opmerkelijk is dat er onder de nieuw benoemden één burgemeester van een plaatselijke partij is en één burgemeester geen lid is van een partij.

	VERTROKKEN BURGEMEESTER	BENOEMDE BURGEMEESTER
CDA	14	17
PvdA	17	11
VVD	11	14
D66	1	3
GroenLinks	0	1
Christen Unie of SGP	3	2
Overig (geen, of plaatselijke partij) (nieuwe gemeente)	0	2
Totaal	50	50

Tabel 1 Verdeling lidmaatschap politieke partijen van burgemeesters die tussen 1-4-2006 en 1-4-2007 werden benoemd met ook de verdeling van hun voorgangers.

Als echter gekeken wordt naar de burgemeesters die nieuw in het ambt zijn, dan valt een geheel andere verdeling op. In tabel 2 is de politieke kleur van de nieuwe burgemeesters weergegeven. Uit deze tabel blijkt dat met name het CDA bijzonder sterk vertegenwoordigd is bij de nieuwkomers in het ambt. In mindere mate geldt dat ook voor VVD en D66. De Partij van de Arbeid blijft duidelijk achter als het om de nieuwelingen gaat.

er benoemd?

De hand van de commissaris?

In het verleden had de commissaris van de koningin een veel zwaardere rol in de procedure voor de benoeming van een burgemeester. Toen bracht de commissaris het advies voor de benoeming uit aan de minister. Nu is dat de taak van de gemeenteraad en beperkt de rol van de commissaris zich tot het voortraject van de benoeming. Vraag is of in de benoeming van burgemeesters een hand van de commissaris ontdekt kan worden.

In tabel 3 is weergegeven hoeveel burgemeestersbenoemingen er in de afgelopen twaalf maanden plaatsvonden in provincies, gerelateerd aan de politieke partij van de commissaris. De meeste benoemingen vonden plaats in een provincie met een commissaris van VVD-huize, gevolgd door provincies met commissarissen die lid zijn van CDA en GroenLinks. In ongeveer een kwart van de gevallen (twaalf van de vijftig) is een burgemeester benoemd van dezelfde politieke kleur als de commissaris. Alleen voor de commissarissen van CDA-huize geldt dat zij in 50% van de benoemingen in hun provincie een burgemeester van dezelfde politieke partij benoemd zagen. De PvdA-, D66- en GroenLinks-commissarissen konden het afgelopen jaar geen partijgenoten als burgemeester in de gemeenten in hun provincies verwelkomen.

	NIEUW IN HET AMBT
CDA	13
PvdA	5
VVD	7
D66	3
GroenLinks	1
Christen Unie of SGP	1
Overig (geen, of plaatselijke partij)	2
Totaal	30

Tabel 2 Verdeling lidmaatschap politieke partijen van nieuw in het ambt benoemde burgemeesters (tussen 1-4-2006 en 1-4-2007).

COMMISSARIS VAN DE KONINGIN	AANTAL BENOEMINGEN	PARTIJCONFORME BENOEMINGEN
CDA (4)	12	6
PvdA (2)	1	0
VVD (3)	18	6
D66 (2)	7	0
GroenLinks (1)	12	0
Totaal	50	50

Tabel 3 Verdeling Cdk's over politieke partijen, het aantal burgemeestersbenoemingen dat de betreffende commissarissen in de provincie kenden en het aantal benoemingen van burgemeesters van dezelfde partij.

De lokale politiek

Feitelijk is het al jaren zo dat de minister bij de voordracht voor de benoeming van de burgemeester het advies van de gemeenteraad volgt. Ook de afgelopen twaalf maanden is de minister niet van het lokale advies afgeweken. De vraag is of in de aanbevelingen de invloed van de lokale politieke verhoudingen te ontdekken is. In tweederde van de gemeenten is de burgemeester geen lid van de partij die de grootste fractie in de gemeenteraad vormt en in een op de drie gemeenten is de nieuw benoemde burgemeester lid van een partij die niet eens in het college vertegenwoordigd is.

Het is dus zeker (nog) niet zo dat de lokale politieke verhoudingen al sterk doorklinken in de politieke kleur van de burgemeester. In die zin is er geen sprake van een politieke benoeming van de burgemeester, hoewel in 96% van de benoemingen de burgemeester nog steeds lid is van een landelijke politieke partij.

Ruud van Bennekom

In het volgende nummer van het Burgemeestersblad verschijnt een artikel van Vincent van Stipdonk, senior-onderzoeker van SGB0, over de ontwikkeling in het profiel van de gehele burgemeesterspopulatie.

- 1 Benoemingen van waarnemend burgemeesters zijn in deze bijdrage buiten beschouwing gelaten. Dat zijn er in de onderzochte periode ruim dertig geweest.